

*Pielikums Nr.6
Tukuma Raiņa ģimnāzijas
01.03.2014. iekšējiem noteikumiem Nr.7
„Par drošību Tukuma Raiņa ģimnāzijas
mācību kabinetos un telpās, kurās ir iekārtas un vielas,
kas var apdraudēt izglītojamo drošību un veselību”*

DROŠĪBAS NOTEIKUMI MĀJTURĪBAS UN TEHNOLOĢIJU NODARBĪBĀM (MĀCĪBU DARBNĪCĀM)

VISPĀRĒJIE NOTEIKUMI SKOLU MĀCĪBU DARBNĪCĀM

Katrā mācību iestādē var veidot mācību darbnīcas, lai realizētu Izglītības, un zinātnes ministrijas noteiktā kārtībā apstiprinātās mācību programmas skolas mācību plānos obligātajiem mācību kursiem, izvēles un fakultatīvajām nodarbībām, skolēnu ārpusklases darbam.

Vispārizglītojošās skolās varētu būt iekārtotas šādas mācību darbnīcas:

- 1. – 4.klases skolēnu darbmācībai un sabiedriski derīgajam darbam;
- koksnes apstrādei;
- metālapstrādei (*vai kombinētu – darbnīcu metāla un koksnes apstrādei*);
- audumu apstrādei;
- darbiem ar pārtikas produktiem.

Speciālajās vispārizglītojošajās skolās un internātskolās atbilstoši nolikumiem par šīm skolām var izveidot citu profilu darbnīcas (*kartonāžas, iešūšanas un tamlīdzīgas*). Skolās, kurās apmāca māksliniecisko izstrādājumu tehnisko darināšanu, iekārto tautas daiļamata (*kokgriešanas, apgleznošanas, keramikas, metālkalšanas u.c.*) darbnīcas.

Jaunu skolu ēku celtniecība kopā ar mācību darbnīcām 1. – 12.klases skolēniem un mācību darbnīcu piebūve skolām jāveic atbilstoši projektēšanas normatīvajiem dokumentiem. Iekārtot mācību un ražošanas darbnīcas pagrabtelpās atļauts tikai gadījumos, ja virs pagraba noklāts nedegošs pārsegums un tieši uz āru ved vismaz divas izejas.

Mācību darbnīcas apgādā ar darbagaldiem un citu iekārtu, instrumentiem, palīgierīcēm, mācību uzskates līdzekļiem un apmācības tehniskajiem līdzekļiem, kā arī ar didaktiskajiem materiāliem, tehnisko un tehnoloģisko dokumentāciju. Ja ir brīva telpas daļa, darbnīcas var apgādāt arī ar papildu darbgaldiem un citu iekārtu, palīgierīcēm un instrumentiem, kas nepieciešami tehnisko pulciņu, fakultatīvo nodarbību un skolēnu sabiedriski derīgajam darbam.

Pašizgatavotu iekārtu darbnīcās uzstāda ar Valsts darba inspekcijas atļauju, noformējot to ar atbilstošiem aktiem.

Darba vietu konstrukcijai un organizācijai jānodrošina iespēja izpildīt darbus pilnīgi atbilstoši mācību programmām, ievērojot skolēnu antropometriskās atšķirības, ergonomikas, darba zinātniskās organizācijas un tehniskās estētikas prasības. Darbnīcu plānojumam, darba vietu, iekārtas un mēbeļu izvietojumam tajās, jānodrošina labvēlīgi un droši apstākļi mācību un audzināšanas procesa organizēšanai, iespējai kontrolēt katra skolēna rīcību.

Skolēna individuālā darba vieta ir darbagalds vai speciāls galds ar atgāzamu, pieliekamu vai aizbīdāmu sēdvietu, skrūvgalda (*galda*) konstrukcijai jānodrošina iespēja to pārkārtot atbilstoši skolēna augumam vai iespēja izmantot zem kājām paliktņus. Darba vietu nokomplektē ar instrumentiem un palīgierīcēm.

Skolotāja darba vieta atrodas uz paaugstinājuma, aptuvenie izmēri ir 3600 x 2000 x 200 mm. To nodrošina ar galdu, kuram ir tilpne tehniskajiem mācību līdzekļiem, klases tāfeli un ierīci strāvas atslēgšanai skolēnu darba vietās avārijas gadījumā. Sokolotāja darba vietas zonā ieteicams izvietot skapjus, sekcijas mācību līdzekļu un instrumentu glabāšanai.

Apgaismošana, apkurināšana, kopējā un vietējā ventilācija darbnīcās notiek atbilstoši pastāvošajiem noteikumiem.

Elektriskās kontaktligzdas darbnīcās marķē atbilstoši strāvas spriegumam.

Katrā mācību darbnīcā jābūt izlietnēm ar birstēm un ziepēm. Speciāli paredzētās vietās izvieto tilpnes atkritumiem, skaidām, saslaukām.

Darbnīcu iekārtas komplektā ietilpst pirmās palīdzības aptieciņa, kā arī ugunsdzēsšanas līdzekļi un ogļskābes ugunsdzēsamais aparāts. Pie aptieciņas jānorāda tuvākās ārstniecības iestādes adrese un telefons.

Mācību darbnīcu telpas noformē ar stendiem, tabulām un plakātiem, darba drošības, ražošanas sanitārijas un citos jautājumos.

Skolēnu darba vietas nodrošina ar darba drošības instrukcijām konkrētu darba veidu izpildei. Tās izstrādā darbnīcas vadītājs un apstiprina skolas direktors. Nepieciešamības gadījumā instrukcijas pārskata un maina, taču ne retāk kā reizi trijos gados.

Skolotājam (*meistaram*) jāņem vērā, ka piedalīties nodarbībās skolas mācību darbnīcās drīkst audzēkņi, kuriem nav kontrindikācijas darbnīcas nodarbībām. Ziņas par audzēkņiem, kuriem nav atļauts strādāt mācību darbnīcās, skolotājs saņem no skolas medicīnas personāla.

Pirms katra jauna darba veida došanas (izpildes) jāveic skolēnu instruēšana darba drošībā, žurnālā par to jāizdara ieraksts. Skolēnus pielaist pie darba pēc noteiktu sagatavošanās uzdevumu izpildes.

Nodarbību organizēšanu un režīmu, ārējās vides apstākļus skolēnu darbnīcās nosaka Latvijas normatīvie akti.

APGAISMOJUMA REŽĪMS MĀCĪBU DARBNĪCĀS

Darbnīcu dabiskajam un mākslīgajam apgaismojumam jāatbilst skolu iekārtošanai un lietošanai, kā arī celtniecības un projektēšanas normām un noteikumiem.

Dabiskās gaismas pamatplūsmai jābūt no kreisās puses, bet darba vietās – atbilstoši tehnoloģiskajām prasībām. Ja attālums no logiem līdz pretējai sienai pārsniedz 6 m, obligāti jāiekārto papildapgaismojums no labās puses.

Metālapstrādes un kokapstrādes darbnīcās visvājākajam apgaismojumam, ja izmanto luminescējošas lampas, jābūt 300 luksiem, ja izmanto kvēlspuldzes – 150-200 luksiem uz horizontālas virsmas 0,8 m attālumā no grīdas. Uz katru telpas kvadrātmetru jābūt aptuveni 48 W jaudai. Gaismas ķermeņi jāuzstāda 3 m augstumā no grīdas un ne tuvāk kā 1,2 m no klases tāfeles. Attālumam starp gaismas ķermeņu rindām jābūt 3 m.

Mācību un ražošanas darbnīcās bez kopējā apgaismojuma jābūt arī darbmašīnu vietējam apgaismojumam. Šai nolūkā izmantojams gaismas ķermenis “ALFA” ar lokāmu kronšteinu, 20 – 40 W lampas un līdz 24 V maiņstrāvas vai 110 V līdzstrāvas spriegums.

Darbnīcās jāuzstāda putekļu un mitruma necaurlaidīgi gaismas ķermeņi.

Aizliegts izmantot atklātas, neaizsargātas lampas. Bojātās (*izdegušās*) lampas jānomaina.

Bojāto lampu armatūras, drošinātāju nomaiņu un apgaismes ķermeņu tīrīšanu nedrīkst uzticēt skolēniem. Šos darbus veic elektromontieris. Visus ierīkošanas darbus

uzticēt tikai elektriķim vai arī citam darbiniekam ar atbilstošu kvalifikāciju un elektrodrošības grupu.

Sanitārā dienesta darbinieki veic darbnīcu telpu apgaismojuma mērījumus un rezultātus noformē ar protokolu.

Darbnīcās un koridoros nepieciešams avārijas apgaismojums (*ne mazāk kā 0,3 luksa*).

GAISA UN SILTUMA REŽĪMS DARBNĪCĀS

Mācību un ražošanas darbnīcām un palīgtelpām jābūt apsildāmām un labi vēdināmām. Izmantojot dabisko, mehānisko vai jaukto ventilāciju, jānodrošina sanitārajām normām atbilstoša gaisa sastāvs.

Gaisa mitruma pakāpe telpās jābūt no 40 līdz 50 % un minimālajai temperatūrai ne zemākai par 16⁰ C.

Optimālai vēdlozīņu platībai jāatbilst 1/50 daļai no grīdas platības. Kokapstrādes un metālapstrādes darbnīcās ventilācijai 1 stundā jānodrošina vismaz 20 m³ gaisa apmaiņa uz 1 cilvēku.

UGUNSDROŠĪBA SKOLU DARBNĪCĀS

Ugunsdrošības pasākumus skolas darbnīcās organizē, balstoties uz “Ugunsdrošības noteikumiem UN-97 un Latvijas Būvnormatīvu LBN-201-96 un LBN-208-00.

Darbmācības darbnīcām jābūt nodrošinātām ar ugunsdrošības signalizāciju, ugunsdzēsšanas aparātiem un citiem līdzekļiem. Ugunsdzēsšanas līdzekļiem un iekārtām jābūt ērti pieejamām jebkurā brīdī.

Kokapstrādes darbnīcā atļauts uzglabāt tikai vienai dienai paredzētās lietaskoku rezerves.

Elļainām lupatām un citiem materiāliem, ko izmanto roku slaucīšanai, darbmašīnu un darbgaldu tīrīšanai, jāatrodas speciālās ar vāku nosegtās metāla kastēs. Izmantotās lupatas, gruži, koka un metāla skaidas jāaizvāc pēc katras nodarbības.

Viegli uzliesmojošie un ugunsnedrošie materiāli (*benzīns, petroleja, spirts, lakas, eļļas u.c.*) jāglabā speciālās ar ugunsdrošības inspekciju saskaņotās telpās. Darba vietās šo materiālu jābūt ne vairāk, kā nepieciešams katras dienas darbam.

Aizliegts atstāt šos materiālus darbnīcās pēc nodarbību beigām.

ELEKTRODROŠĪBA SKOLU DARBNĪCĀS

Personām, kas izmanto elektroiekārtu praktiskā darbā, jāzina un jāievēro “*Drošības tehnikas instrukcija, ekspluatējot elektroierīces līdz 1000 voltiem*”.

Apgaismošanas un spēka vadu izolācijas pretestībai jābūt ne mazākai kā 0,5 MΩ. Vadu, ierīču izolācijas pārbaudi un pretestības mērījumus veic ne retāk kā 1 reizi 6 gados. Elektriskās kontaktdakšiņas darbnīcās marķē atbilstoši strāvas spriegumam.

Cilvēka drošības nodrošināšanai atbilstoši elektroierīču uzstādīšanas noteikumiem, elektroierīces jāsamē. Samējumumu pārbauda ik gadus. Skolā jābūt samējumuma protokolam.

Lai nenotiktu elektrotraumas, apkures radiatori un metāla caurules jānosēd ar koka vai citiem strāvas nevadošiem režģiem.

Elektroinstrumentu un pārnēsājamo elektrisko apgaismes ķermeņu spriegumam telpās bez paaugstinātas bīstamības – 220 V, bet telpās ar paaugstinātu bīstamību – 42 V.

Ja nevar nodrošināt elektroinstrumenta darbību ar 42 V, atļauts lietot 220 V spriegumu, bet obligāti saņemot elektroinstrumenta korpusu un lietojot aizsardzības līdzekļus (*dielektriskos cimdus, paklājus u.c.*).

Ne retāk kā reizi mēnesī jāpārbauda, vai nav bojāta elektroinstrumentu izolācija.

Skolās par elektroierīču ekspluatācijas drošību atbild elektriķis vai speciāli pilnvarota persona un atbilstoši sagatavota persona.

Izmantot elektroierīces drīkst vienīgi tās personas, kuras tieši darba vietā ir instruētas elektrodrošībā. Pēc šo personu zināšanu pārbaudes tiek izdarīts ieraksts atbilstošā žurnālā ar obligātiem pārbaudītāja un pārbaudāmā parakstiem.

Personām, kuras lieto elektroinstrumentus, aizliegts tos izjaukt un remontēt.

SKOLĒNU IEPAZĪSTINĀŠANA AR DARBA DROŠĪBAS NOTEIKUMIEM

Darb mācības skolotājiem (*meistariem*) jāzina darba drošības noteikumi, nolikumi un instrukcijas atbilstoši skolēnu apmācības profilam.

Skolēnus darba drošības jautājumos instruē skolotājs (*meistars*), par ko izdara attiecīgus ierakstus klases speciālā instruktāžas žurnālā.

Darb mācības skolotājs (*meistars*) atbild par darba drošības un ražošanas sanitārijas noteikumu ievērošanu, katra skolēna veselības un dzīvības aizsardzību skolas darb mācības nodarbībās. Viņa pienākums ir iepazīstināt skolēnus ar darba drošības pasākumiem, veicot uzticēto darbu, iekārtu aizsardzības ierīcēm, katras izmantojamās mašīnas un darbapalīdzēja uzbūvi, tehnoloģisko procesu, drošiem darba paņēmieniem, darba vietas sagatavošanu un kopšanu, personīgās higiēnas noteikumiem. Šim nolūkam izmanto instruktāžas: instruktāža darba vietā, ikdienas (*kārtējā*) un periodiskā (*atkārtotā*) instruktāža.

Nelaimes gadījuma organizatoriskie tehniskie cēloņi nekavējoties jānovērš un jāveic pasākumi līdzīgu gadījumu novēršanai.

Visus darbus darbnīcās skolēni veic spectērpos (*priekšauts un berete*). Spectērpa izmēriem jāatbilst skolēna augumam. Apģērbam jābūt aizpogātam, matiem noslēptiem zem beretes. Nedrīkst pieļaut to nejaušu ieraušānu darbmašīnas kustīgajās daļās.

MĀCĪBU DARBNĪCAS VADĪTĀJA PIENĀKUMI

Ar skolas direktora pavēli darb mācības skolotājam (*skolotājiem*) uzdod mācību darbnīcas (*darbnīcu*) meistara pienākumu izpildi.

Darb mācības skolotājs, kurš pilda mācību meistara pienākumus, atbild:

- 1) kopā ar skolas direktora pilnvarotu administrācijas pārstāvi veic darbu, lai apgādātu darbnīcas ar iekārtu, instrumentiem, materiāliem;
- 2) plāno mācību darbu, kopā ar skolas darbinieku, kurš veic skolēnu sabiedriski derīgā darba organizēšanu, plāno izstrādājumu izgatavošanu mācību gadam;
- 3) organizē tehnikas, palīgierīču regulēšanu, remontu un pārbaudi;
- 4) raugās, lai laikus būtu saņemta (*pieslēgta nullvadām*) elektroiekārta, seko elektro vadu izolācijas stāvoklim un organizē to regulāru pārbaudi;
- 5) atbild par drošu iekārtas un sanitāri higiēnisko stāvokli darbnīcās;
- 6) pieņem noteiktā kārtībā atbildīgā glabāšanā darbnīcu inventāru, materiālās vērtības, veic to uzskaiti;
- 7) izstrādā instruktāžu saturu un saskaņo ar skolas administrāciju.

Par katru nelaimes gadījumu nekavējoties jāpaziņo mācību iestādes vadītājam. Notikušo nelaimes gadījumu izmeklē atbilstoši nolikumam par nelaimes gadījumu izmeklēšanu un uzskaiti.

Katru gadu skolā izveidotā komisija sastāda aktu par mācību darbnīcu ekspluatāciju.

DARBA DROŠĪBA STRĀDĀJOT PIE METĀLAPSTRĀDES VIRPAS

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzgērbiet spectērpu (*priekšautu ar uzročiem vai halātu*), uzlieciet galvassegu (*bereti*):
 - a) aizpogājiet aproces;
 - b) noslēpiet matus zem galvassegas (*beretes*)!
2. Pārbaudiet aizsargnorobežojumu stiprinājumu drošību un virpas korpusa sazemējumu!
3. Sagatavojiet instrumentus un sagataves noteiktā kārtībā tām paredzētā vietā!
4. Stingri nostipriniet griezni un apstrādājamo detaļu, izņemiet atslēgu no patronas un nolieciet noteiktā vietā!
5. Pārbaudiet virpas darbu tukšgaitā, ieslēgšanas un izslēgšanas kārbas darbību, vadības sviras!
6. Tieši pirms darba sākuma uzlieciet aizsargbrilles!

Darba laikā.

1. Lēni tuviniet griezni apstrādājamai detaļai, nepieļaujiet skaidas biežuma palielināšanos!
2. Lai izvairītos no traumām:
 - netuviniet galvu patronai vai griezējinstrumentam;
 - nesniedziet un nesaņemiet priekšmetus pāri kustībā esošām virpas daļām;
 - neatbalstieties pret virpu, nelieciet uz tās instrumentus un sagataves;
 - nemēriet apstrādājamo detaļu, neeļļojiet, netīriet un nenovāciet skaidas no virpas, kamēr tā nav pilnīgi apstājusies;
 - nepieļaujiet, ka grieznis grieztu pārāk garu skaidu;
 - neapturiet virpu, bremzējot patronu ar roku;
 - neatejiet no virpas, to neizslēdzot;
 - nepieturiet un neķeriet ar roku nogriežamo detaļu!
3. Detaļu slīpēšanu izdariat ar stingrā rokturī iestiprinātu vīli vai smilšpapīru! Rokturim jābūt ar aizsardzības gredzenu!
4. Pirms virpas izslēgšanas attāliniet griezni no apstrādājamā materiāla!
5. Lietojiet bultu un uzgriežņu izmēriem atbilstošas atslēgas!
6. Ja darba laikā tīklā pazūd spriegums, nekavējoties izslēdziet virpu!

Pēc darba beigšanas.

1. Attāliniet suportu un izslēdziet elektrodzinēju!
2. Ar birsti notīriet skaidas no virpas!
3. Nepūtiet skaidas un neslaukiet tās ar roku!
4. Noslaukiet un saeļļojiet virpu, sakārtojiet instrumentus un individuālās aizsardzības līdzekļus! Nododiet virpu dežurāntam vai skolotājam!

5. Sakārtojieties pats!
6. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

DARBA DROŠĪBA
STRĀDĀJOT PIE UZASINĀŠANAS DARBMAŠĪNAS (ELEKTROTECILAS)

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzgērbiet spectērpu, uzlieciet galvassegu (*bereti*)!
2. Pārbaudiet aizsargierīču stiprinājuma drošību!
3. Pārliedziniet, vai tecilas disks nav ieplīsis un pārbaudiet, kā tas ir nostiprināts!
4. Pārbaudiet darbmašīnas saņemšanu!
5. Nostipriniet atbalstu 2 – 3 mm attālumā no tecilas diska!
 6. Paejiet sāņus no bīstamās zonas un pārbaudiet darbmašīnu tukšgaitā!
 7. Tieši pirms darba sākuma uzlieciet aizsargbrilles!

Darba laikā.

1. Asinot instrumentu, turiet to stingri, lēnām, bez grūdieniem tuviniet to tecilas diskam nedaudz augstāk par tā horizontālo asi!
2. Nenoliecieties pie asināmā instrumenta, lai sekotu tā uzasināšanas gaitai! Instrumenta un tecilas saskari nosakiet pēc dzirkstelēm! Uzasināšanas kvalitāti nosakiet pēc tam, kad instruments ir attālināts no tecilas!
3. Neasiniet uz diska sānu virsmas!
4. Necentieties noteikt instrumenta uzasināšanas kvalitāti ar tausti!
5. Nelieciet uz darbmašīnas asināmos instrumentus, šablonus un citus priekšmetus!
6. Ja vajag atiet no darbmašīnas, izslēdziet to un sagaidiet tās pilnīgu apstāšanos!

Pēc darba beigšanas.

1. Izslēdziet darbmašīnu un (*pēc diska pilnīgas apstāšanās*) noslaukiet to ar birsti!
2. Sakārtojiet individuālās aizsardzības līdzekļus!
3. Nododiet darbmašīnu skolotājam!
4. Sakārtojieties pats!
5. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

DARBA DROŠĪBA
STRĀDĀJOT PIE URBJMAŠĪNAS

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzgērbiet spectērpu (*halātu vai priekšautu, uzročus*), uzlieciet galvassegu (*bereti*)!
2. Pārbaudiet siksnas pārvada aizsardzības norobežojuma drošību!
3. Pārbaudiet korpusa saņemšanu!
4. Stingri nostipriniet urbi patronā!
 5. Pārbaudiet urbjmašīnu tukšgaitā, ieslēgšanas un izslēgšanas pogu darbību!

6. Stingri nostipriniet detaļu spīlēs vai konduktorā!
7. Tieši pirms darba uzsākšanas uzlieciet aizsargbrilles!

Darba laikā.

1. Nelietojiet urbju, kuru nostiprināšanas detaļa izdilusi!
2. Kad urbis ir sasniedzis vajadzīgos apgriezienus, tuviniet to detaļai lēnām, bez rāvieniem un pārliekas piepūles!
3. Pirms urbšanas paredzamo caurumu centros iesitiet padziļinājumus! Koka sagatavēm to var izdarīt ar īlenu!
4. Urbšanas beigās esiet īpaši uzmanīgi: samaziniet spiedienu uz urbja padeves sviru!
5. Urbjot lielas koka detaļas, zem tām palieciet dēļa vai daudzslāņu finiera nogriezni!
6. Lai izvairītos no traumām:

- netuviniet galvu urbim;
- nestrādājiet cimdos;
- nelieciet uz urbja pamatnes nevajadzīgus priekšmetus;
- neeļļojiet un neatdzēsējiet urbi, izmantojot lupatas;
- nebremzējiet patronu vai urbi ar roku;
- neatejiet no urbja, to neizslēdzot.

7. Ja pazūd spriegums, nekavējoties izslēdziet elektrodzinēju!
8. Pirms izslēdziet elektrodzinēju, attāliniet urbi no detaļas!

Pēc darba beigšanas.

1. Pēc urbja mašīnas apturēšanas notīriet skaidas ar birsti! Nepūtiet skaidas, neslaukiet tās ar rokām!
2. Izņemiet urbi no patronas un nododiet darbgaldu skolotājam!
3. Sakārtojieties pats!
4. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

DARBA DROŠĪBA STRĀDĀJOT PIE KOKAPSTRĀDES VIRPAS

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzgērbiet spectērpu (*priekšautu, uzročus*), uzlieciet galvassegu (*bereti*)!
2. Pārbaudiet siksna aizsarga stiprinājumu!
3. Pārbaudiet virpas korpusa sazemējumu!
4. Novāciet no virpas nevajadzīgus priekšmetus!
5. Pārbaudiet, vai sagatavē nav zari, plaisas, veicot tās rupjo apstrādi līdz vajadzīgajai formai! Pēc tam stingri nostipriniet to virpas rotējošos centros!
6. Nostādiet atbalstu 2 – 3 mm attālumā no detaļas un nostipriniet to pret sagataves centra līniju!
7. Pārbaudiet griezējinstrumenta uzasinājumu!
8. Pārbaudiet virpu tukšgaitā, tās ieslēgšanas un izslēgšanas pogu darbību!

9. Tieši pirms darba sākuma uzlieciet aizsargbrilles!

Darba laikā.

1. Tuviniet griezējinstrumentu materiālam tikai pēc pilnu apgriezīgu sasniegšanas!

2. Dariet to lēnām, bez lielas piepūles!

3. Savlaicīgi pārbīdi atbalstu tuvāk detaļai, nepieļaujiet lielu atstarpi!

4. Lai izvairītos no traumām:

- netuviniet galvu virpai;
- nesaņemiet un nepasniedziet priekšmetus pāri strādājošai virpai;
- detaļu mēriet tikai pēc pilnīgas virpas apstādīšanas;
- neapturiet virpu, bremsējot ar roku rotējošo detaļu;
- neatejiet no virpas, to neizslēdzis!

Pēc darba beigšanas.

1. Apturiet virpu!

2. Nolieciet paredzētajās vietās instrumentus!

3. Notīriet skaidas, izmantojot birsti!

4. Nenopūtiet skaidas, neslaukiet tās ar rokām!

5. Nododiet virpu skolotājam!

6. Sakārtojieties pats!

7. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

DARBA DROŠĪBA STRĀDĀJOT PIE RIPZĀGA

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzģērbiet spectērpu (*rūpīgi aizpogājiet halātu, noslēpiet matus zem beretes utt.*)!

2. Novāciet darbavietā visu lieko!

3. Pārbaudiet, lai zāga disks būtu apgādāts ar nepieciešamām aizsardzības ierīcēm!

4. Strādājot pie kombinētās darbmašīnas, neizmantojiet vienlaicīgi zāģi un ēveļdisku!

5. Rūpīgi pārbaudiet zāģa centrējumu un nostiprinājumu, pārliedzinieties, vai nav plaisu, bojātu zāģa zobu!

6. Pārliedzinieties, vai pareizi noregulēta vadsliede, ķīlnazis (*tam jābūt par 0,5 mm biezākam par zāģa ceļu*)!

7. Pārbaudiet darbgalda sazemējumu!

8. Pārbaudiet vai zāģmateriālos nav naglu, ļoti cietu saru un tml.!

9. Pārbaudiet darbmašīnas darbu tukšgaitā, tās ieslēgšanas un izslēgšanas kārbu!

10. Tieši pirms darba sākuma uzlieciet aizsargbrilles!

Darba laikā.

1. Zāģmateriālu bīdi lēnām, bez grūdieniem! Noturiet to stingri un taisni!

2. Ja jāzāgē sagataves, kas pārsniedz zāga galda garumu, izmantojiet papildus balstus ar rullīšiem!
3. Sekojiet, lai koksnes un zāga saskares vietā zāga zobi virzītos no augšas uz leju!
4. Koksnes virzīšanai izmantojiet speciālu bīdītāju!
5. Nebīdīet kokmateriālu, spiežot ar vēderu, stāviet sānis no kokmateriāla virzīšanās ceļa!
6. Neizņemiet un neslaukiet skaidas no strādājošas darbmašīnas!
7. Ja sākas klaudzieni, sitieni vai citi ripzāga darbībai neraksturīgi trokšņi, nekavējoties izslēdziet darbmašīnu!
8. Pirms aiziešanas no darbmašīnas, izslēdziet to un pagaidiet, kamēr tā pilnīgi apstājas!
9. Nebremzējiet izslēgtu, bet vēl rotējošu zāģi!

Pēc darba beigšanas.

1. Apstādiniet darbmašīnu!
2. Pēc pilnīgas zāga apstāšanās notīriet zāģi un sakārtojiet darbavietu!
3. Nododiet darbmašīnu skolotājam!
4. Sakārtojieties pats!
5. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

DARBA DROŠĪBAS INSTRUKCIJA, STRĀDĀJOT AR PĀRNĒSĀJAMIEM ELEKTROINSTRUMENTIEM (URBI, ZĀĢI, ĒVELI U.C.)

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzģērbiet spectērpu, uzlieciet galvassegu (*bereti*)!
2. Saņemot instrumentu, pārliedzinieties:
 - par visu savienojumu drošību;
 - vai nav traucēta atbilstošo detaļu kustība;
 - vai griezējinstrumenta griežas pareizā virzienā;
 - vai nav bojāts sprieguma pievadkabelis un aizsardzības sazemējums;
 - kā darbojas ieslēgšanas un izslēgšanas slēdzis!
3. Veiciet tikai skolotāja atļautos darbus!
4. Apgūstiet pirmās palīdzības sniegšanas un mākslīgās elpināšanas praktiskos paņēmienus elektrotraumu gadījumos!
5. Saņemiet montiera gumijas cimdus un paklāju. Pārbaudiet, vai tie nav bojāti!

Darba laikā.

1. Sekojiet, lai apstrādājamā materiālā nebūtu naglas un citi metāla priekšmeti!
2. Nepieļaujiet instrumenta saskari ar mitrumu, netīrumiem, metāla skaidām un nevajadzīgiem priekšmetiem!
3. Sekojiet sazemējuma stāvoklim!
4. Ieslēdziet elektroinstrumentu tikai pēc apstrādājamās detaļas nostiprināšanas paredzētajā vietā, tuviniet instrumentu detaļai lēnām, plūstoši, bez asām kustībām un bez grūdieniem!

5. Nestrādājiet ar instrumentu, kurš vibrē!
6. Apstrādājiet tikai droši nostiprinātās detaļas!
7. Ja nepieciešams atstāt darbavietu, obligāti atslēdziet elektroinstrumentu no tīkla!
8. Novietojiet instrumentu stabilā, drošā vietā!
9. Strādājot ar elektroinstrumentu, sekojiet barojošā kabeļa stāvoklim!
10. Nemainiet un neregulējiet griezējinstrumentu, neatvienojot elektroinstrumentu no tīkla!
11. Nepārvietojieties no viena darba iecirkņa uz otru ar ieslēgtu instrumentu!

Pēc darba beigšanas.

1. Atslēdziet elektroinstrumentu no tīkla, atvienojiet saņemējumu un notīriet no instrumenta ar birsti putekļus un citus netīrumus!
2. Nododiet instrumentus skolotājam!
3. Sakārtojieties pats!
4. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

DARBA DROŠĪBA SKOLĒNIEM, APSTRĀDĀJOT KOKSNI AR ROKAS DARBARĪKIEM

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzģērbiet spectērpu, halātu, uzlieciet galvassegu (*bereti*)!
2. Sagatavojiet vajadzīgo inventāru (*tabureti, birsti, liekšķeri*), pārbaudiet skrūvgalda un palīgieiņču stāvokli!
3. Sakārtojiet uz skrūvgaldiem individuālās lietošanas instrumentus skolotāja noteiktā kārtībā! Noņemiet no tiem visu nevajadzīgo!

Darba laikā.

1. Stingri nostipriniet skrūvgaldā apstrādājamo materiālu!
2. Lietojiet tikai nesabojātus, labi sagatavotus un uzasinātus instrumentus tikai atbilstoši to nozīmei!
3. Strādājiet tikai ar darbam piemērotām, gludām, labi uzasinātām ēvelēm!
4. Tehnoloģiskās operācijas (*zāģēšanu, detaļu savienošanu*) izpildiet uz skrūvgalda šim nolūkam paredzētās vietās, izmantojiet atbilstošās ierīces, atbalsta dēļus utt.!
5. Notīriet skrūvgaldu no atkritumiem un ēvelskaidām. Savlaicīgi nododiet skolotājam kopējas lietošanas instrumentus!
6. Nenovēršiet uzmanību no veicamā darba, lietojiet pareizus darba paņēmienus!
7. Līmi sagatavojiet un karsējiet tikai skolotāja uzraudzībā un labi ventilējamā vietā!
8. Kokapstrādes darbnīcā nelietojiet atklātu uguni un elektriskās sildierīces!
9. Zāģējot vajadzības gadījumā lietojiet zāģlādi!
10. Ēveles attīriet no ēvelskaidām tikai ar koka ķīļu palīdzību!
11. Ja instruments tiek sabojāts darba laikā, nekavējoties to nomainiet.

Pēc darba beigšanas.

1. Materiālu pārpalikumu, nepabeigtos izstrādājumus nododiet dežurantam vai skolotājam!
2. Pārbaudiet instrumentu stāvokli un nolieciet tos skolotāja noteiktā kārtībā!
3. Ar birsti notīriet savu darba vietu! Nenopūtiēt un neslaukiet skaidas ar rokām!
4. Pārbaudiet ķīļu stāvokli, līdz 2 – 5 mm attālumam ieskrūvējiet skrūvgalda piespiedkārbas.
5. Sakārtojieties pats!
6. Atstājiet darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!

*DARBA DROŠĪBA,
APSTRĀDĀJOT METĀLU AR ROKAS DARBARĪKIEM*

Pirms darba uzsākšanas.

1. Pareizi uzģērbiet spectērpu (*priekšautu ar uzročiem vai halātu*), uzlieciet galvassegu (*bereti*)!
2. Ja jācērt metāls, uzlieciet brilles!
3. Sakārtojiet nepieciešamo inventāru (*aizsargtīklu, birsti vīļu tīrīšanai, tabureti u.c.*)!
4. Pārbaudiet individuālās lietošanas instrumentu stāvokli, sakārtojiet tos skolotāja noteiktajā kārtībā! Par bojātiem instrumentiem ziņojiet skolotājam!
5. Pārbaudiet skrūvspīļu stāvokli (*saspiedējplāksnēm jābūt stingri pieskrūvētām, to rievojums nedrīkst būt nodilis*)!

Darba laikā.

1. Stingri nostipriniet skrūvspīles apstrādājamo detaļu! Skrūvspīļu sviru pārvietojiet lēnām, lai netraumētu rokas!
2. Strādājiet tikai ar darba kārtībā esošiem instrumentiem!
3. Lai nepieļautu traumas, sekojiet, lai:
 - āmuru sitējvirsmā būtu viegli izliekta, bez plaisām;
 - vīlēm būtu pareizas formas un nebojāti koka rokturi;
 - sitamajiem griežņinstrumentiem nebūtu saplacināta sitienu saņemošā virsma;
 - cirtņa garums būtu vismaz 150 mm;
 - strādājot ar vīlēm, pieturošās rokas pirksti atrastos uz vīles!
4. Nepārbaudiet ar pirkstiem apvīlējamās virsmas kvalitāti!
5. Nelietojiet uzgriežņu atslēgas, kuru izmērs neatbilst uzgriežņa izmēram, nepagariniet atslēgas rokturi ar otras atslēgas vai cita paņēmiena palīdzību!
6. Lietojiet atslēdznieku instrumentus tikai atbilstoši to tiešajai nozīmei!
7. Griežot ar šķērēm sagatavi no metāla plates, pieturiet to ar roku, kurā uzvilks cimdus!

Pēc darba beigšanas.

1. Pārbaudiet instrumentu stāvokli un par to bojājumiem ziņojiet skolotājam!
2. Sakārtojiet instrumentus, novīlējiet asumus, attīriet vīles no metāla skaidām!
3. Uzmanīgi novāciet darbavietu (*skaidas nenopūtiēt, netīriēt ar rokām, bet birsti*)! Atkritumus saberiet speciālā kastē!
4. Sakārtojiet instrumentus skolotāja noteiktā kārtībā!

5. Sakārtojieties pats!
6. Atstājiēt darbnīcu tikai ar skolotāja atļauju!